

Opinió**El quart home del 23-F**

19/02/11 02:00 - MANUEL CUYÀS

En un dels moments més creatius del brillant i documentat llibre *Anatomía de un instante*, Javier Cercas, l'autor, afirma que no hi va haver un cop d'estat, el dilluns 23 de febrer del 1981, sinó que n'hi va haver tres. Tants com els militars que en van ser protagonistes: Alfonso Armada, Jaime Milans del Bosch i Antonio Tejero. En un joc de miralls i simetries molt propi de qui ha llegit Jorge Luis Borges amb profit, Cercas estableix una relació entre aquest trio i els tres diputats que aquella tarda no es van ajupir quan els guàrdies civils van entrar al Congrés, sinó que es van mantenir asseguts a l'escó exposant-hi el cap i la vida: Adolfo Suárez, Manuel Gutiérrez Mellado i Santiago Carrillo, "los tres hombres que habían cargado con el peso de la transición, los tres hombres que más se habían apostado en la democracia, los tres hombres que más tenían que perder si la democracia era destruida". Si Cercas diu que hi va haver tres cops, i d'aquí ve "la triple simetría que forma una extraña figura" és perquè, segons ell i els documents que aporta, cada militar projectava el seu odi a cada un dels asseguts: Armada feia el cop contra Suárez, a qui volia rellevar; Milans, contra Gutiérrez Mellado, el militar traïdor, i Tejero, el més primitiu, contra el comunista Carrillo.

El que passa és que hi va haver un quart home, aquell dia, que tampoc no es va ajupir i que no trenca la simetria ni "la extraña figura" que dibuixa Cercas, sinó que la reforça. Parlo de Jordi Pujol, llavors president de la Generalitat des de feia encara no un any. Pujol, que havia estat diputat en la legislatura anterior, s'ha preguntat de vegades si també s'hauria ajupit. Una pregunta que ell mateix es contesta d'una manera una mica enrevesada però molt clara: "Ningú hauria valorat el meu gest perquè les càmeres de televisió enfocaven cap avall i els diputats del nostre grup seien molt amunt".

Jordi Pujol, un altre home que "havia carregat el pes de la transició, que havia apostat per la democràcia i que més tenia a perdre-hi", es va mantenir aquella tarda al Palau. Diu a les seves memòries, abans de justificar que el lehendakari Carlos Garaicoechea es fes fonedís: "Em sembla que l'única autoritat de rang superior que aquella tarda es va mantenir al despatx vaig ser jo". Va ordenar als Mossos d'Esquadra: "Si qui compareix a la plaça de Sant Jaume és l'exèrcit ben armat, vostès m'avisen". I segueix: "Hauria ordenat que les portes s'obriessin i els mossos diguessin: «El president és a dalt, al despatx, pugiu».". Tot seguit explica: "En aquest cas sabia que hauria estat detingut i se m'haurien emportat. No m'imaginava res de més greu, des del punt de vista personal. L'entrada a la presó no m'inquietava. Ja hi havia estat. Només pensava, i aquest era el meu temor, que el cop pogués comportar una reducció de l'autonomia, tant si triomfava com si fracassava".

El cop va fracassar i, com si hagués guanyat, "la reducció de l'autonomia" va ser una realitat. La tarda de l'endemà el rei va organitzar a La Zarzuela un acte de reafirmació constitucional al qual van ser convocats tots els partits tret dels nacionalistes. Al cap d'uns dies s'engegava la Loapa, preludi de la sentència del Tribunal Constitucional sobre el nou Estatut de fa quatre dies i de les crides a l'harmonització i rebaix autonòmic que des de fa un temps se senten. Pujol conclou el relat del seu 23 de febrer dient: "El cop d'estat no va fracassar del tot. A Catalunya hi va haver un abans i un després d'aquella data i aquell fet".

Hi va haver, doncs, un quart cop. Armada contra Suárez, Milans contra Gutiérrez Mellado, Tejero contra Carrillo, i els tres mosqueters, tots a l'una i per camins que no es bifurquen com feien els de Borges sinó que convergeixen, contra l'Espanya autonòmica, contra el desmembrament d'Espanya, contra els nacionalismes representats per Jordi Pujol, que tampoc no es va ajupir. Les conspiracions militars i l'anticomunisme s'han acabat però l'antiautonòmisme segueix vigent, trenta anys després. Dimecres els fa.

Les simetries i figures de Cercas es completen amb el quart home o, si es vol, el setè.

Darrera actualització (Dissabte, 19 de febrer del 2011 02:00)

Publicat a

Avui 19-02-2011 Pàgina 21

Altres articles de l'autor18/02/2011 **Des dels set
balcons**17/02/2011 **Mas, volem pa
blanc****Més articles ...**